

כך או כך. פירסום מאמר מסוג זה. שהוא כה משוחרר וכחב, רווק עכשיו, כאשר ברקע עוד נשמעים הדיו של "ועוד המבקים" שהתקיים לפני כחודש, כוודאי שלא יתרום לשיקום אמרי נותם ולשיפור תרומתם בעיני הציבור, וכוודאי שלא ישחרר את המיסד הסיפורי מאחריות ישירה להידרדרותה של הביקורת. להזכירם: היה זה משה בן-שאול, מי שערך את המוסף הסיפורי של מעריב, אשר שילח את נבות ל-חופשי, למען יעשה את מלאכתו. אחרי ש-טוהר ממעריב על-ידי משה דור, העורך הנוכחי, פתח לפניו דויד פדהצור את שערי האכסניה שלו. לעצם הרברים. כדי לשוות למיתקפתו האר-שית מראית-עין של ביקורת סיפורית, של דיון תרבותי בענייני-רוח, משבץ נבות מדי פעם הערות ביקורתיות בלתי-מנומקות. כמצופה מ-מבקר-סיפור. אם אינו טורח, למשל, להאיר את עינינו מדוע "חנוך לוין הפך להיות מין דריוואזיה מדורדרת של עצמו", או מה לא בתירגום מקורמידי בידי יאיר הורביץ, פרט להיעדר הקשר" בינו לבין הסיפור העברית (קשר שלא הוכח גם עם תירגומי לורקה, רילקה, ספריס, סילביה פלאת' ואחרים), הרי זה מן הסתם רק משום שחבל לו לבזבו עוד שורה יקרה על עניינים שוליים כגון אלה, אשר כנראה להסיטו מהמטרה העיקרית. אותו הרי "מטרידה מחשבה אחרת", כהודאתו, הלא הוא מנחם פרי: "אבל העורך — מה עם העורך? למה הוא מרדיס את זה? ... אולי יש כפיכם, קוראים יקרים של סימן קריאה, תשובה לשאלת-המפתח. מה גרם לו להרדיס את זה?" רצונו העז והפאתטי להינעץ בעורפו של ה"א" הוא כה אובססיבי עד שפארה הערות הביקורתיות המשולבות, כאמור, פה ושם, ברשימתו, מתגלות רק כתפאורה רתורית. מן הראוי לציין בהקשר זה כי לרבים, ואף לי אישית, "בטן מלאה" כלפי מנחם פרי, ובכל זאת נדרשת מידה של היגיון והגינות בבואן חשבון עימו. רצוניה מקומה כמדורי הרצונות וחיסולי חשבונות מקומם כמדורי החיסולים. לא לשם כך קיימת ביקורת הסיפור.

כאלו כדי להרגים את הגיחוך שבזחיות דעתו של נבות המולול בעמיתיו המבקרים, מתפרסמת בהארץ באותו יום ובאותו נושא ממש, רשימה של עמיתו, המבקר בני ציפר, ובה דברים הפוכים בתכלית. לרזומה: אם נבות טוען כי חר-ברת סימן קריאה "הפכה להיות מירכב סתמי, חסר כל מיקוד או היגיון של ערכה" ושהיא "רפורמאציה של כל דרך, כל אידיאה וכל מרכיב" ושיעור של עשייה ומחשבה סיפורית, כא ציפר, ובמרחק של מוסף סיפורי אחר קובע ללא היסוס כי: "קטבים אלה משמשים לסימן קריאה כרגלים אידיאולוגיים להבלטת הפלורליזם שלו. עם זאת, מכנס היבועין יצירות שאי-אפשר להקל ראש בחשיבותן, בתחום הפרוזה והשירה המקר-רית, ובתחום התרגום. בשפע הגדול ימצא כל אחד את האהוב עליו לפי טעמו." הנה כי כן, שוב ושבו מוכיחה הביקורת את גמישותה המופלאה ואת תכונת הקסמים שלה (וו הקורצת גם לשרלטנים): למצוא ביצירת הסיפור כל מה שליכה חפץ.

ועוד לא אמרנו, בעצם, דבר על החוברת החדשה של סימן קריאה, הראויה בהחלט לעיון ביקורתי. המדובר בכתבי-עת אשר בצד הישגיו ונכסיו הודאיים, מצויים בו — אם בשירה ואם בפרוזה, בביקורת ובתרגום — גם דברים מפקי פקקים יותר (בנייהם, אולי, גם שירי המת-פרסמים בחוברת הנוכחית). אך על כך ישפטו מבקרים, לא שרלטנים מחסלי חשבונות. כך או כך, רומה כי הביקורת הישראלית עודנה נוקמת למאמצים רבים ולמהלך רב כדי לשפר את תרומתה הנוכחית, וכדי לשווב ולקחת חלק במאבק על תרבות הארץ הזאת.

שמעון צמרת ■

רפי קיזר

נוסע לסין

ובכו, רפי קיזר — יליד ירושלים, בן 55 (נראה 15'10 שנה צעיר מגילו), עשר-סוכמה שנים טובות כפאריס. בקיצור: צייר ישראלי לכל דבר — נוסע לסין, הוא כבר קיבל אפילו לכל האשרה, כדי לצייר (בעצם, לרשום) בנפוסים שהשפיעו על האמנות הסינית בין המאה ה-8 וה-18. לפני או אחרי הספירה? — מה אתם מתברחים?! אבל בעצם אצל רפי קיזר הכל אפשרי.

הכל התחיל במידבר יהודה. לא בשנת 1977, בעקבות תערוכת-יחיד של ציורים סוריאליס-

רפי קיזר: רישום נוף

אורי בסם

שבועיים בלי עבודה

סיפור

עבודה חדשה מכאן, מילואים שנטולו באמצע, ועבודה שממנה פוטרתי מכאן, והיום יום מלאות שבועיים ללא עבודה.

כלומר בטלה.

כלומר הסירה והרקה בכיף. אין כסף, אין התחייבויות (חוץ מהמוסרות, הרגילות), אין אשה, אין ילדים, הכלב די לו בדוגלי ומים ובעליו —

היום שרימפס, מחר פלאפל כפיתה

היום מסיבה בגורדון / 9 הפורשים 3, אפקה / מגיני הגרוד העברי 34/9 — 11 באינטרקום.

יד-אלהו.

סיכוב בארים — ארום, אכטיח, מערבי. בשום פנים ואופן לא השופטים. "אני קמה בחמש."

כן, גם אני קם בחמש. משלם בעד הבירה והולך הביתה לישון. הה הה.

בהרצל נעלתי את מדינת היהודים. בוקר טוב ישראל.

יש כל מיני אנשים שמפוטרים ממקומות עבודתם והבעיה שלהם אינה כלכלית. פיזיים, חסכוניות, ואפשר להמשיך לחיות בנוח. אלא מאי? — יוני, יולי, אוגוסט — הבן-אדם ענד כאתו, המקום 20-30 שנה, רגיל לעבוד ולא יודע לננות. קשה לו מאוד.

אני מוכן, תמורת סכום פעוט, ללמד את אלה — יחידים או קבוצות — איך להתבטל.

שיעור ראשון, יום שני ב-12.45.

המורה מגיע ב-3.55.

זה היה השיעור הראשון. אל תבוא. מחכים לך — לא חשוב. אל תבוא.

לא לבוא, לא ללכת, לא לעשות.

לספוג חוויות. החיים מרתקים. דברים קורים כל הזמן, לכל אחד, בקצב מסחרר.

אבל צריך לרעת שהם קורים. לראות ולחוש אותם כשהם נוצרים, ללוות אותם ולספוג את תמציתם כשהם מתרחשים — וגם להתענג על הרגע שאחרי היעלמם.

כרטיס כספומאט בצרות, מאיים להיבלע בכל רגע כנבכי המכשיר אך עדיין מקשקש כמה גולדות מדי פעם. לקחת ממש כדי להחזיר לאיציץ את מה שנתן להחזרת ההלוואה של לאה.

דוגמה.

לא סכומים גדולים. 40 שקל פה, 45 דולר שם. לא מגיעים למשכורת הממוצעת במשק.

סרט טוב, ספר טוב, שיחה נעימה על חב' /

אין אהבות. כנראה יותר מדי דאון אנד אוט. בנקודה הזאת חייב לבוא שיפור.

לא יודע מה לעשות לתיקון המצב. לא נותר אלא לחכות. ההסתברות היא אותה ההסתברות ואף אחד לא יוכל להוכיח לי שלא.

לא לוותר. אף גראם לא פחות מפה, רגישה, חכמה, טובה, חושיהומור ואוהבת אותי. כל פשרה בעניין הזה דינה להיכשל.

לא ילד בביאפרה, לא אינטלקטואל ברוסיה, לא קולי בהונג קונג ולא ערבי בשאתילא ולא בתימי. זרוק בתליאביב. יש גרוע מזה. עניין של מול.

מאגנז' וליצ' וסלמון מיובא — כל מטעמי העולם ניתנים לטעימה מדי פעם אם אתה לא מתעקש על קבע או שכחות, ודי בכך. גם כך הכרס תופחת והערך בשוק הבשר יורד.

מימי לא עמדתי לפני חתונה. עוד לא היה לי סיפור עם אשה שאיתה רציתי להתחתן. היו כמה שרצו להתחתן איתי.

אני נפלא. אני אוויר בלי באלון. זו לא מודעת שידוכים. אני אביר חלומותיך. מעל לכרס פועם אצלי לב ובין עפאיו תשכון לה רוכיפת זהב. בגיל 38 אני עדיין מטייל

יש סיכו 1/12 שאהיה פעם עשיר מאוד, פרטים יבואו.

נכה עם נכה, מיליונר עם מיליונרית. מילפץ עם מילפצת. איפה את, מוטאציה שלי?! יחד נכבוש את העולם.

יש לי מיקצוע, לא חשוב איזה, שבו אני מהטובים בארץ. באורה חיים מסודר, אוכל לקיים מישפחה בכבוד.

צריך ללכת לים. אני אומנם אדם עסוק, אם לא שמתם לב, אבל מעבר לעצם ההנאה, פשוט צריך להשתוף קצת. לא נאה לציפורלילה ללקות בחיורון העור בעיצומו של קיץ.

למלא רוח שנתית, עשר רקות עבודה, חופר מתחת לריצפת המס. החור לא אראה כבר בחיים האלה, לא חשוב.

לחיות בשולי השוליים, לא ליפול, לא להמריא, לא להיות אומלל, לרעת למצוא את הנאות הרגע, לצבור אותן כמיטען של תיקוה לרגע שממנו והלאה כבר לא יהיה צורך לחפש אותן.

והרגע הזה צריך אשה.

נכון להיות.

היה נכון מאז ומתמיד.

סליחה על שאני בוטה כלי-כך.

שלום.

רפי קיזר: רישום נוף

טיים בגלריה אברבאך היוקרתית בניו-יורק. כש הרגיש פתאום כי הסוס הסוריאליסטי נגמר לו. לא, כשראה לראשונה את שטיחי הקיר (בעצם, עבודות ריקמה) המפורסמים של באייה (Bayeux) שכצפת. ואולי בעצם כשמצא מצנאט המממן לו את המסע לסין העממית. בצורה כזאת אי-אפשר להמשיך, כי שום דבר לא יונן. מוכרחים להכניס קצת סדר בדברים. להתחיל מן ההתחלה ולסיים בסיום הזמני.

אולי, מוטב בלשונו שלו: ובכן, אחרי תערוכת היחיד הגדולה בניו-יורק הרגשתי שסגרתי תקופה. מי שנקראה התקופה הסוריאליסטית בציון שלי זכתה להצלחה רבה, כמעט כל התמונות שהוצגו בגלריה אברבאך נמכרו, והיו הזמנות לעוד. אבל הרגשתי שאם אמשיך בדרך הזאת, איהפך מיוצר ליצרן. צריך היה לקחת פסק-זמן, לחשוב, להתחיל מחדש. ומה זה להתחיל מחדש אם לא — בראש וראשונה — לחזור לארץ, נקודת-המוצא (בישראל) — תערוכה ראשונה, לימודים בטטוריו של שטרייכמן וסטימצקי, מחזור דני קרוון-איצ'ה ממבוש-אליהו גת'ן קידר. חזרתי לארץ. תמיד אהבתי את המידבר. החלטתי לצאת לשלושה חודשים למידבר, להתנתק מהכל, לעשות סיכום. האמת היא שהייתי במשבר די רציני.

התחלתי לרשום קצת. באזור אילת, בעיקר באזור ים המלח, הנגב הצפוני. חשבתי יותר משצירתי. ורשמתי, רק רשמתי. רציתי לסגן את כל העבר, להיפטר מן האברים הגדולים כשיריון קשקשים היושבים בטירותיהם הרומנטיות — היתה כאן השראה מובהקת של שנות לימודי בפינצנה, ואולי גם השפעת האמנות האיטלקית. החלטתי שהרישום הוא המדיום המצומצם והתמציתי ביותר, וגם זה שבו יש הכי מעט שוחד רקוראטיבי, מיסחרי, פנייה לטעם הקהל וכו'. לאט-לאט הפכו הרישומים ליותר ויותר מיני-מאליסטיים והרבה פחות תיאוריים, על גבול האבסטרקט, מבלי להיות אבסטרקטיים לגמרי.

במשך שלוש שנים רשמתי את נופי ישראל, אפשר לומר, מרן ועד אילת. לא חיפשתי נופים היסטוריים, לא חיפשתי אתרים מקודשים, נמנעתי מיישובים עירוניים. רציתי נופי בראשית, רברים שהציוויליזציה עוד לא שינתה ועוד לא הטביעה בהם את חותמה. התחלתי לחלק את זמני. חצי שנה בארץ וחצי שנה בפאריס. שבה חיה בתי.

לאט לאט התחילו הרישומים לצמוח במי דיהם. כשהגעתי לעבודות גדולות של מטר-ועשרים על מטריוחמישים ראיתי שיש לי הגבלה. כל רישום מוגבל למישטח אחד, מסוים. אז בא לי הרעיון להתגבר על המיגבלה על-ידי רישום על גליל, כמו הסינים והיפאנים. ליצור אמנות של רישום מתפתח, נפרש, נגול. אתה רואה את הנוף חלקי-חלקי, וכך אתה הולך בתוך הנוף. אתה כאילו שב ומטייל בנוף בתוך הרישום שלך. כך הגעתי לרישום מגילה שאורכו 10 מטר. אילו היה הגליל ארוך יותר — הייתי ממשיך אותו. כך חזרתי אל האמנות הקלאסית של הסינים והיפאנים, וכך הלכתי גם לראות את שטיח-הקיר של באייה, אחת מיצירות-המופת הגדולות ביותר של אמנות צרפת ואנגליה (יש חילוקי-דעות בשאלה מי יצר אותו). זהו שטיח קיר באורך 70 מטר. רוחבו 50 סנטימטר וצריך לראות אותו כדי להבין את גודל ההישג האמנותי.

הבעיה הראשונה שלי היתה להתגבר על הזיקה שהייתי קורא לה סנטימנטאלי: הקשר לישראל, למקומות הזכורים לי מטיולי הילדות, וכו', ולהתמקד בערכים האמנותיים-האסתטיים. נדמה לי שאחרי כמה שנות עבודה הצלחתי במשימה שהצגתי לעצמי. את הגליל שלי בן עש-רת המטרים כבר הצגתי בשלוש תערוכות: במר יואון העיר היידלברג, במוזיאון בראדה (Breda) בהולאנד ובגאלריה-פראנס בפאריס. בפאריס יצא גם הספר ובו רפרודוקציה של כל העבודה. הייתי שמח מאוד להציג אותה גם בארץ, אחרי הכל היא נוצרה בהשראת הארץ, אבל יש לי גבולות: גליל רישום באורך כזה אפשר להציג רק במוסיאונים. ואשר למוסיאונים, נו, מי כמוך יודע...

האם אתה מרגיש קירבה כלשהי לאמן ישראלי? כן, בעיקר לאנה טיכו שגם היא רשמה בעיפרון את נופי הארץ והמדיום העיקרי שלה היה הרישום. למען האמת, כברארה רצו להציג תערוכה משותפת של אנא טיכו ושלי. ועכשיו מה?

כן, עכשיו לסין, החלום הגדול של השנים (המשך בעמוד 46)